

рядку; встановлення дієвих заходів дисциплінарної, адміністративної, кримінальної й інших видів юридичної, а також моральної відповідальності за порушення публічного порядку.

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996. Змінена та доповнена [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/page>.

Сорокотяга Валерія Володимирівна

слухач магістратури

факультету підготовки фахівців

для підрозділів превентивної діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК

Одна з головних функцій держави є забезпечення публічного порядку і безпеки. Ця функція входить в коло суспільних відносин між владою та громадянином. Тобто, народ (громадяни), що делегував певні природні функції влади державі, як наслідок очікує від неї забезпечення власної безпеки, що унеможливорює будь-яке порушення їхніх прав.

Для створення таких комфортних, правильних, відповідних правовим постулатам, умов існування суспільства в цілому і кожного громадянина зокрема, держава, її інститути, органи та представники повинні здійснювати ряд комплексних дій, які традиційно мають назву охорона громадського порядку (публічного порядку, правопорядку). Одним із засобів такої охорони є притягнення до відповідальності осіб за порушення норм, які посягають на публічний порядок та безпеку.

Приводами для порушення справ за вчинення адміністративних правопорушень, які посягають на громадський (публічний) порядок можуть бути заяви та скарги громадян, рішення відповідних державних органів, їх посадових осіб тощо. Так, наприклад, якщо аналізувати зміст ст. 173 КУпАП, то можна стверджувати, що приводом для порушення провадження у справі про здійснення дрібного хуліганства є заява потерпілого, або протокол [1].

Слід зазначити, що самого факту вчинення протиправного діяння для притягнення винних осіб до відповідальності недостатньо. Необхідно, щоб такий адміністративний проступок був виявлений компетентним органом

(уповноваженою на те посадовою особою), тобто суб'єктом права, компетенція якого передбачає звичайно можливість здійснення відповідних контролюючих дій і видання актів реагування й актів припинення. Якщо ж факт протиправного діяння стане відомий неналежному суб'єкту, він не матиме юридичного значення, тобто відповідальність за вчинення проступку проти громадського порядку може і не настати (крім випадків, коли відповідне порушення буде виявлено в ході проведення контрольних заходів уповноваженими суб'єктами).

В юридичній науці виділяють фактичні й юридичні (правові) підстави адміністративної відповідальності. Фактичною підставою відповідальності є проступок. Юридичні підстави відповідальності пов'язують з поняттям «склад проступку», під яким розуміють сукупність встановлених законом об'єктивних і суб'єктивних ознак, що характеризують дію чи бездіяльність як проступок [2, с. 124-127].

Таким чином, відповідальність має місце за наявності складу адміністративного правопорушення (проступку) – системи об'єктивних і суб'єктивних елементів діяння, сконструйованих за чотирма підсистемами, ознаки яких визначені в диспозиціях норм законодавства, що передбачають відповідальність, тобто структурно склад проступку включає в себе, по-перше, чотири підсистеми (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона); по-друге, елементи, які входять до складу підсистеми (вина, мотив, мета є складовими об'єктивної сторони правопорушення), та ознаки елемента складу проступку (наприклад, прямиї умисел) [3, с. 51].

Визначаючи наявність складу проступку як об'єктивної необхідності застосування стягнень, законодавець, на жаль, не визначає ні в КУпАП, ні в межах іншого законодавчого акта поняття та сутності його основних елементів чи їх обов'язкових або факультативних ознак. Вважаємо, що це не сприяє створенню єдиного підходу до розуміння вказаних категорій, визначення їх юридичного та фактичного змісту, практичного застосування під час вирішення питання про притягнення особи до адміністративної відповідальності, хоча вказані проблеми традиційно порушуються юридичною наукою.

Слід зазначити, що жоден елемент складу адміністративного проступку проти громадського порядку не є сам собою достатньою підставою для притягнення особи до адміністративної відповідальності. Лише одночасна наявність усіх об'єктивних і суб'єктивних ознак створює склад порушення й є підставою для застосування передбачених законодавством адміністративних санкцій. Разом із тим така взаємна залежність об'єктивних і суб'єктивних ознак не вказує на їх несаможиттєвість, а навпаки, лише доведення наявності кожного елемента створює основу відповідальності. Отже, наявність усіх елементів складу проступку, їх доведеність, а так само відсутність обставин, які звільняють особу від відповідальності, є тією підставою, що робить відповідальність правопорушника можливою та такою, що повинна мати місце [4, с. 56].

Аналіз змісту КУпАП дозволяє визначити такі умови настання відпові-

дальності: вчинення протиправних дій, що становлять об'єктивну сторону конкретного проступку проти громадського порядку; вчинення відповідних протиправних діянь належним суб'єктом – особою, яка досягла віку відповідальності, є осудною та не діяла у стані крайньої необхідності чи необхідної оборони. Якщо закон за вчинення окремих протиправних діянь визнає можливим притягнення до відповідальності спеціального суб'єкта, то особа, крім загальних ознак, має володіти також спеціальними ознаками суб'єкта правопорушення (посадова особа, військовослужбовець, працівник банку, водій тощо); доведеність вини особи, яка вчинила відповідне протиправне діяння; вчинення дій, які визнані як такі, що посягають на охоронювані законом блага.

Кількість проступків проти громадського порядку, що вчиняються суб'єктами права, є надзвичайно великою. Тому необхідність удосконалення законодавчого закріплення поняття та структурних елементів складу проступків, їх обов'язкових і факультативних ознак не викликав сумнівів, адже за кожною справою криється конкретна особа. І лише встановлення всіх елементів складу проступку проти громадського порядку, доведеність вини правопорушника дозволяють назвати особу винною у вчиненні протиправного діяння та застосувати передбачені законом санкції чи заходи впливу. Стягнення накладаються компетентними органами і посадовими особами шляхом видання спеціальних індивідуальних актів управління, що мають примусовий характер. Примусовий вплив повинен бути справедливим, відповідати характеру проступку й особи правопорушника. Його тяжкість залежить від тяжкості проступку.

Серед найбільш дієвих адміністративних стягнень за вчинення правопорушення, що посягають на громадський порядок можна назвати: штраф та адміністративний арешт. У юрисдикційній практиці штраф – домінуючий вид стягнення. Насамперед це пояснюється тим, що він передбачений як єдиний або альтернативний захід за більшість проступків проти громадського порядку. Штраф у сфері адміністративних проступків, що посягають на громадський порядок, передбачається за вчинення правопорушень передбачених низкою статей 173-184 КУпАП.

В свою чергу, за чинним законодавством адміністративний арешт передбачається за вчинення таких проступків, як дрібне хуліганство (ст. 173); розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді (ч. 3 ст. 178) [1].

Що стосується процесуального критерію відмежування адміністративного проступку, що посягає на громадський порядок від кримінальних правопорушень є те що, він пов'язаний лише з процесуальним порядком розгляду справ. Перші розглядаються за правилами адміністративного провадження, а інші – за правилами кримінального судочинства (досудового розслідування). Також слід врахувати й те, що кримінальні проступки мають судову юрисдикцію та являються предметом регулювання кримінального законодавства.

Більш ефективному розмежуванню адміністративної та кримінальної відповідальності за вчинення проступків, що посягають на громадський порядок мож-

на вважати розвиток інституту кримінального проступку зокрема передачі частин адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок до кримінальних проступків, тобто криміналізація таких протиправних діянь.

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 груд. 1984 р. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

2. Щербина Є.М. Класифікація складів адміністративних правопорушень правил благоустрою територій населених пунктів. Право і суспільство. 2010. № 2. С. 94-100.

3. Битяк Ю.П., Зуй В.В. Административное право Украины (Общая часть). Учебное пособие. Х.: ООО Одиссей, 1999. 224 с.

4. Миколенко А.И. Административный процесс и административная ответственность в Украине: учеб. пособ. Х.: Одиссей, 2014. 272 с.

5. Лук'янець Д.М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку. Монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.

Степанюк Руслан Леонтійович

доктор юридичних наук, професор,
провідний фахівець з організації наукової роботи
Харківського НДЕКЦ МВС України;
професор кафедри криміналістики
та судової експертології факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕХНІКИ ЯК РОЗДІЛУ НАУКИ

Обрання Україною демократичного європейського шляху подальшого розвитку зумовлює потребу втілення реформ у різних сферах. Потребують перегляду й усталені наукові погляди на сутність і структуру криміналістичної науки, складовою частиною якої є криміналістична техніка. Водночас цей розділ поступово відстає за рівнем розвитку порівняно з іншими складовими: криміналістичною тактикою і криміналістичною методикою. Як відомо, у теорії вітчизняної криміналістики прийнято виокремлювати традиційні та нетрадиційні галузі криміналістичної техніки. При цьому в більшості підручників з криміналістики викладено матеріали лише щодо перших, до яких відносяться: 1) загальні положення криміналістичної техніки; 2) судова фотографія та відеозапис; 3) трасологія; 4) судова балістика та криміналістична вибухотехніка; 5) техніко-криміналістичне дослідження документів; 6) криміналістичне дослідження письма; 7) ідентифікація людини за ознаками зовнішності; 8) кримінальна реєстрація. Ці розділи є загальноновизнаними. У свою чергу до числа нетрадиційних галузей у науковій літературі віднесено криміналістичну мікрологію, криміналістичну вибухотехніку, криміналістичне зброєзнавство, криміналістичне дослідження речовин та матеріалів, криміна-